

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-86>

УДК 338.439.5:633.18

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОВОЧЕВОГО ВИРОБНИЦТВА, СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

SOCIO-ECONOMIC SIGNIFICANCE OF VEGETABLE PRODUCTION, STATUS AND MAIN TRENDS OF VEGETABLE PRODUCTION IN UKRAINE AND THE WORLD

Майстренко Володимир Ігорович

аспірант,

Національний університет біоресурсів та природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0172-4905>**Maistrenko Volodymyr**

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Розглянуто важливість овочів як невід'ємної складової раціонального харчування та їхню роль у забезпеченні продовольчої безпеки населення. Акцентовано увагу на соціально-економічних аспектах вирощування овочевих культур, а також на їхньому значенні для підтримки здорового способу життя. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку овочевого виробництва, зокрема особливості впровадження новітніх технологій та активне зростання інтересу до органічного землеробства. Визначено ключові напрями розвитку галузі, що передбачають подальшу адаптацію інноваційних методів вирощування, оптимізацію виробничих процесів та вдосконалення технологічних підходів. Окреслено перспективи майбутніх досліджень, які охоплюють аналіз ринкових змін, розширення асортименту сільськогосподарської продукції, підвищення рівня якості та відповідності стандартам безпеки. Отримані результати вказують на необхідність спрямування зусиль на подальший розвиток галузі, удосконалення методів виробництва та забезпечення відповідності продукції сучасним вимогам споживачів.

Ключові слова: овочеве виробництво, виробництво овочів в Україні, виробництво овочів в світі, стан виробництва овочів, тенденції виробництва овочів, економічні аспекти виробництва овочів, економіка овочівництва.

The article is devoted to the study of the socio-economic significance of vegetable production and the state of the vegetable market in Ukraine and the world. The article examines the social and economic importance of vegetables as important components of a healthy diet and ensuring food security. The analysis of the development of the industry showed that the constant growth of the volume of vegetable production contributes to the sustainable supply of the market, and the diversification of crops allows to meet the growing needs of consumers. Research methods: analysis of literary sources, system analysis, deduction, induction, etc. The main trends in the development of vegetable production were studied, in particular, the development of organic production and the introduction of new technologies in the cultivation of vegetables. Further development of the industry requires attention to environmental aspects and implementation of effective methods of quality control and product safety. In connection with the growth of competition on the world market and the change in climatic conditions, the mentioned prospects for further research include the study of market trends, the development of innovative technologies and the expansion of the range of cultivated crops. The importance of researching the socio-economic significance of vegetable production and identifying new opportunities will contribute to the sustainable development of the industry and the provision of high-quality and safe vegetable products for consumers in Ukraine and the world. The study of the socio-economic significance of vegetable production and the state of the vegetable market is relevant and important in the modern conditions of globalization and changes in agriculture. The information obtained indicates the need to direct efforts to the development of innovative technologies and increase the quality of products to meet consumer demands and high safety standards. Further research is aimed at introducing innovative approaches to growing vegetables, taking into account environmental aspects, as well as creating new opportunities to increase Ukraine's export potential on the world market.

Keywords: vegetable production, vegetable production in Ukraine, vegetable production in the world, state of vegetable production, trends in vegetable production.

Постановка проблеми. Овочеве виробництво є однією з найважливіших галузей сільського господарства як в Україні, так і в світі. Овочі відіграють важливу роль у забезпеченні здорового харчування населення та мають велике соціально-економічне значення для розвитку національних економік. Соціальне значення овочевого виробництва полягає у забезпеченні населення високоякісними продуктами харчування, які містять велику кількість вітамінів, мінералів та інших корисних речовин. Економічне значення овочевого виробництва полягає в його внеску до ВВП країни, створенні робочих місць, забезпеченні експортного потенціалу та залученні інвестицій. З розвитком сучасних агротехнологій та збільшенням обсягів виробництва, Україна має потенціал стати вагомим експортером овочів та забезпечити стабільне постачання продукції на міжнародні ринки. Проте, ринкові виклики, зокрема конкуренція на світовому ринку, необхідність дотримання високих стандартів якості та безпеки, а також зміна кліматичних умов вимагають уваги та постійного удосконалення стратегій розвитку овочевого сектору в Україні. Таким чином, вивчення соціально-економічного значення овочевого виробництва, а також аналіз стану та основних тенденцій виробництва овочів являє собою важливу наукову проблему, яка вимагає досліджень та розробки ефективних стратегій для забезпечення сталого розвитку овочевого сектору в Україні та світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням даної тематики займалися наступні вчені: Ю. С. Амеліна [1], яка досліджує економічний розвиток органічного овочівництва та плідівництва; Н. Й. Басюркіна [2], аналізує стратегію розвитку плодоовочевої консервної промисловості України; В. Г. Васильков [3] – організація та управління виробничими процесами.; Є. В. Гаваза [5] – ринок органічної продукції та його інфраструктура. О. В. Жегус, Т. М. Парцирна [6] – маркетингові дослідження в агробізнесі; Л. М. Киш [7] - маркетинг аграрної продукції на зовнішніх ринках; К. В. Мазур [8] – оцінка конкурентоспроможності аграрних підприємств; О. Г. Кубай [9] – менеджмент аграрних підприємств. Серед зарубіжних вчених слід виділити роботи А. Альмена [10], А. Базеліце [11], М. В. Бісбіс [12], Л. Келвін, Р. Л. Кук, М. Денбалі, С. Дімітрі, Л. К. Глейзер, С. Р. Хенді, С. Торнсбері [13], Р. Кастро-Муньюс [14]. Ф. Шемат [15], Т.А. Комуніан [16],

Б. Л. Деккерс [17], С. Грін [18], Д. Кнорр [19], Х. Лю, С. Ле Бурвелек, Дж. Ю, Л. Чжао, К. Ван, Й. Тао, З. Ху [20].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний розвиток овочевого виробництва, залишаються невирішеними ряд важливих питань, зокрема забезпечення соціальної доступності продукції, що включає як цінову доступність для населення, так і гарантування високої якості продукції, особливо для вразливих категорій споживачів. Недостатньо дослідженими залишаються механізми ефективної державної підтримки галузі, зокрема інструменти стимулювання вітчизняного виробника та захисту від коливань на зовнішніх ринках. Також актуальним залишається питання впровадження інноваційних технологій, спрямованих на підвищення врожайності, екологічності виробництва та оптимізацію логістичних процесів, що дозволило б знизити втрати продукції та забезпечити її стабільну наявність на ринку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета - провести аналіз соціально-економічного значення овочевого виробництва, визначити стан та основні тенденції виробництва овочів в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Овочі, як ключовий складник раціону, мають важливе значення для підтримання здоров'я та забезпечення достатньої харчової безпеки населення. Соціальний та економічний аспекти використання овочів у харчуванні мають вирішальне значення для здоров'я нації та сталого розвитку суспільства. Соціальна вагомість овочів полягає у їх спроможності забезпечувати належне фізіологічне функціонування організму людини. Овочі містять різноманітні вітаміни, мінерали, антиоксиданти та біологічно активні речовини, які позитивно впливають на здоров'я. Вони сприяють зміцненню імунної системи, зниженню ризику розвитку хронічних захворювань, таких як серцево-судинні захворювання та цукровий діабет. У сучасному суспільстві спостерігається зростання свідомості про користь овочів у харчуванні, що призводить до підвищення попиту на них. Пропаганда здорового способу життя та правильного харчування сприяє підвищенню усвідомленості населення про важливість включення овочів до раціону. Це сприяє формуванню позитивних харчових звичок та зміні ставлення до харчування. Економічна вагомість овочів виявляється в їх внеску у стале функціонування сільськогосподарського сектору та

забезпечення продовольчої безпеки. Вирощування овочів є важливою галуззю сільського господарства, яка створює робочі місця для селян та сприяє розвитку сільських територій. Зростання попиту на овочі веде до розвитку інфраструктури для їх вирощування, зберігання, транспортування та збуту. Це сприяє розвитку агропромислового комплексу, стимулює вкладення капіталу у сільське господарство та генерує економічний зріст. Крім того, розвиток овочевого сектору сприяє зниженню залежності від імпорту овочів та підвищенню національної продовольчої безпеки. Овочі мають велике значення як соціальний та економічний актив, що сприяє забезпеченню здорового харчування та харчової безпеки населення.

З точки зору економіки, овочеве виробництво є важливим з інвестиційного та трудового аспекту. Розвиток цієї галузі забезпечує створення нових робочих місць у сільському регіоні та сприяє розвитку сільських громад. Посилення овочевого виробництва сприяє підвищенню доходів жителів та покращенню їхнього соціально-економічного становища. Овочеве виробництво є елементом міжнародної торгівлі, що дозволяє експортувати українські овочі на зовнішні ринки та залучити додаткові доходи до країни. За допомогою експорту овочів, Україна розширює свої зовнішньоекономічні зв'язки та зміцнює свою позицію на світовому ринку.

Проте, існують деякі виклики та проблеми, пов'язані з овочевим виробництвом. До них можна віднести зміни клімату, які впливають на умови вирощування овочів, ризик захворювань рослин, недостатність технологічної бази та обладнання, проблеми логістики та зберігання, а також питання якості та безпеки продукції. Для ефективного розвитку овочевого виробництва в Україні та в світі необхідно враховувати всі аспекти, забезпечити використання сучасних технологій та методів вирощування овочів, підвищити якість продукції, підтримувати розвиток експортного потенціалу, а також здійснювати заходи для покращення соціального становища сільського населення. Тільки за умови вирішення цих викликів можна досягти сталого розвитку овочевого виробництва та забезпечити збалансований розвиток сільськогосподарського сектору.

Аналіз наукових доробок вітчизняних і зарубіжних авторів свідчить, що виробництво овочів стикається з деякими викликами. Такими як залежність від кліматичних умов, недостат-

ність сучасних технологій, проблеми з якістю та безпекою продукції, а також недостатню розвиненість інфраструктури для зберігання та транспортування овочів. Для подальшого розвитку овочевого виробництва в Україні важливо зосередитися на впровадженні сучасних технологій, розвитку інфраструктури, підвищенні якості та безпеки продукції, сприянню органічному виробництву, підтримці дрібних виробників та розширенню експортних ринків. Тільки за умови розв'язання цих питань можна досягти сталого росту та розвитку овочевого сектору в Україні.

Таким чином, можна зробити висновок, що за останні десятиліття виробництво овочів в Україні демонструє широкі перспективи розвитку, що обумовлено рядом факторів. Для виявлення основних тенденцій цього процесу необхідно аналізувати динаміку вирощування та споживання овочів, фактори, що впливають на виробництво та розподіл вирощуваних культур, а також заходи, спрямовані на розвиток овочевого сектору (табл. 1).

Збільшення обсягів виробництва овочів є однією з тенденцій розвитку овочевого сектору в Україні. Ця тенденція відображає постійне зростання кількості вирощених овочів на земельних ділянках в країні (табл. 2).

За аналізом площі посіву під овочі в Україні впродовж 2017–2022 років, відзначається стійке зростання площі посіву під овочі. З 175,432 га у 2017 році площа збільшилася до 195,120 га у 2022 році. Середньорічне зростання складає близько 3,5 тис. га на рік. Цей тренд вказує на збільшення попиту на овочі та зростання усвідомленості про користь здорового харчування. Велика площа посіву овочів сприяє розвитку агропромислового сектору та забезпеченню економічного зростання.

Збільшення площі посіву під овочі (га) обумовлено збільшенням обсягу споживання, починаючи з 2000 року по 2021 рік в Україні щорічно зростає обсяг споживання овочів (рис. 1).

Протягом розглянутого періоду спостерігається стійке зростання споживання овочів на одну особу. З 2000 по 2021 рік споживання зросло з 102 кг до 166 кг, що є позитивною та показовою тенденцією. Темп зростання споживання овочів на одну особу був нерівномірним. Середньорічне зростання складає близько 4.6 кг на рік. Збільшення споживання овочів кількома факторами, такими як підвищена усвідомленість про користь здорового харчування, ріст здорового способу життя,

Таблиця 1

Основні тенденції виробництва овочів в Україні

Тенденція	Опис
Збільшення обсягів виробництва	Постійний ріст обсягів виробництва овочів в Україні завдяки збільшенню площ під овочі та впровадженню сучасних агротехнологій.
Диверсифікація вирощуваних культур	Зростання попиту на різноманітність овочів сприяє розширенню асортименту вирощуваних культур, включаючи екзотичні овочі.
Розвиток органічного виробництва	Спостерігається збільшення попиту на органічні овочі, з використанням екологічно чистих методів.
Використання нових технологій	Впровадження сучасних технологій, таких як тепличне господарство, гідропоніка та автоматизація, забезпечує підвищення ефективності виробництва.
Збільшення експортних обсягів	Україна активно розширює експорт овочів на міжнародні ринки, привертаючи нових клієнтів та зміцнюючи своє положення на зовнішніх ринках.
Посилення якості та безпеки	Виробництво овочів відповідає високим стандартам якості та безпеки, завдяки застосуванню новітніх технологій та контролю за хворобами та шкідниками.
Розвиток локального виробництва	Збільшення локального виробництва овочів дозволяє забезпечити населення свіжими та якісними продуктами, сприяючи розвитку місцевої економіки.

Джерело: сформовано автором

Таблиця 2

Динаміка зростання площі посіву овочів в Україні (2017–2022)

Рік	Площа посіву під овочі (га)
2017	175,432
2018	180,765
2019	182,890
2020	187,245
2021	190,576
2022	195,120

Джерело: сформовано на основі [5]

розвиток та популярність вегетаріанської та веганської дієти, а також розширення асортименту овочів на ринку. Зростання споживання овочів вказує на позитивний вплив усвідомленості громадян щодо важливості здорового харчування. Зростання споживання овочів також має економічний аспект, оскільки збільшення попиту позитивно впливає на розвиток агропромислового сектору та створює нові можливості для сільського господарства.

Розвиток органічного виробництва овочів є напрямом розвитку сільськогосподарської галузі в Україні. Органічне виробництво базується на принципах екологічної відповідальності, сталого використання ресурсів, забороні використання синтетичних хімічних добрив та пестицидів, та заохоченні біоло-

гічного різноманіття. Для досягнення органічного статусу, фермери та садівники мають дотримуватись вимог стандартів органічного виробництва [10, с. 181]. Зокрема, забороняється використання синтетичних пестицидів та хімічних добрив [12, с. 1062]. Замість цього, використовуються органічні методи контролю за шкідниками та хворобами, такі як біологічні препарати та ротація культур. Також активно впроваджуються агротехнічні методи, які сприяють підтримці ґрунтової родючості та збалансованому живленню рослин. Органічне виробництво овочів потребує створення екологічно чистих умов для зростання рослин. Сюди віднесемо використання натуральних добрив, компосту, мульчування та збереження біорізноманіття на господар-

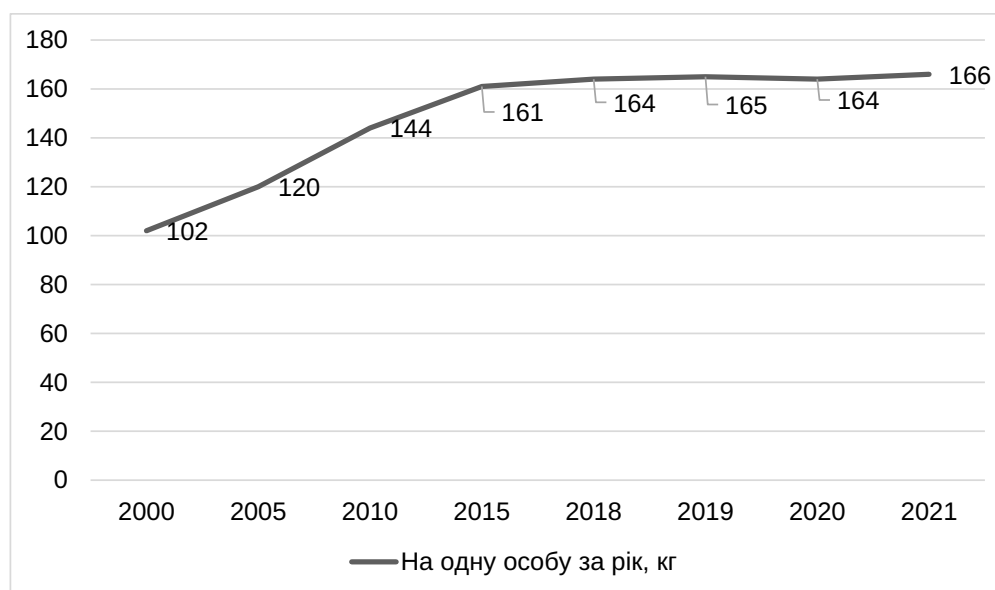

Рис. 1. Споживання овочів на одну особу за рік, кг. (2000–2021)

Джерело: сформовано на основі [5]

стві. Всі ці практики сприяють збереженню природних ресурсів та допомагають збалансувати екосистеми на сільськогосподарських угіддях.

Посилення якості та безпеки овочів є тенденцією у розвитку овочевого виробництва в Україні. Забезпечення високої якості та безпеки овочів є критично важливим для задоволення вимог споживачів, а також для доступу до міжнародних ринків. Одним із аспектів посилення якості овочів є використання сучасних агротехнологій та методів вирощування. Застосування ефективних та екологічно безпечних методів захисту від хвороб та шкідників, використання екологічно чистих добрив та засобів захисту, а також контроль за процесами вирощування допомагають забезпечити якість овочів та знизити вплив негативних факторів на продукцію. Стеження за дотриманням норм безпеки щодо застосування хімічних засобів захисту та добрив має значення для забезпечення безпеки овочів. Контроль за використанням хімічних речовин допомагає попереджувати ризики залишків хімічних сполук в продукції та зберегти екологічну чистоту овочів. Розвиток і впровадження систем відслідковування та сертифікації овочів забезпечує стеження за усіма етапами виробництва та контроль якості продукції. Сертифікація дозволяє підтвердити відповідність овочів стандартам безпеки та якості, що підвищує довіру споживачів та сприяє розширенню ринків збуту. Таким чином, посилення

якості та безпеки овочів є невід'ємною складовою розвитку овочевого виробництва в Україні. Впровадження сучасних агротехнологій, контроль якості ґрунту та води, розвиток систем сертифікації та стеження за дотриманням норм безпеки є провідними тенденціями у забезпеченні високої якості та безпеки овочів, які відповідають вимогам споживачів та задовольняють потреби національного та міжнародного ринків.

В сучасних умовах розвитку аграрної галузі спостерігається зростаюча важливість використання передових технологій у вирощуванні овочів. Швидкий науково-технічний прогрес сприяє впровадженню нових методів, обладнання та підходів, що спрямовані на підвищення якості та кількості отриманої продукції, оптимізацію виробничих процесів та забезпечення сталої продовольчої безпеки. Однією з головних сфер впровадження нових технологій у вирощування овочів є застосування сучасних методів обробки ґрунту та догляду за посівами. Використання точного землеробства, у тому числі GPS-навігацію та датчики, дозволяє зменшити витрати на внесення добрив, полив та обробку рослин за рахунок точного дозування та підходу до кожної ділянки поля [11, с. 87]. У контексті екологічної сталості важливу роль грають системи органічного вирощування овочів [15, с. 248]. Вони базуються на використанні природних методів захисту рослин від шкідників та захворювань, у тому числі синтетичні хімічні препа-

рати. Це сприяє підвищенню якості та безпеки продукції, а також формуванню позитивного іміджу овочів як екологічно чистого продукту. Застосування гідропоніки та аеропоніки є додатковим напрямком впровадження нових технологій у вирощуванні овочів. Ці методи вирощування дозволяють виробляти рослини у замкнутому середовищі, контролювати всі параметри зростання та надавати оптимальні умови для розвитку рослин незалежно від кліматичних умов.

Впровадження нових технологій у вирощування овочів неминує супроводжується перевагами та викликами. До переваг належать підвищення врожайності, якості та безпеки продукції, зменшення витрат на виробництво та обробку рослин, а також зниження негативного впливу на довкілля [19, с. 103]. Проте, виникнення нових технологій також створює виклики, пов'язані з необхідністю навчання аграрних працівників використанню нового обладнання та методів, а також вартістю впровадження та підтримки нових систем. Важливим є також збереження біологічної різноманітності та забезпечення належного контролю за вирощуванням.

Ринкова конкуренція стимулює розвиток технологій вирощування, зберігання та переробки овочів. Впровадження новітніх методів дозволяє підвищити врожайність, покращити якість продукції та знизити вплив негативних факторів на навколишнє середовище. Популярність органічних овочів та продуктів зі зменшеним вмістом хімічних речовин зростає, оскільки споживачі все більше звертають увагу на якість та вплив продуктів на здоров'я [20, с. 12]. Умови торгівлі овочами охоплюють багатосторонні договори, регіональні угоди та двосторонні домовленості між країнами, що стимулює розвиток міжнародної торгівлі овочами. Загалом, ринок овочів є динамічним і змінюється під впливом світових тенденцій та попиту споживачів. Забезпечення якості, безпеки та сталого постачання овочів відіграє важливу роль у розвитку овочевого сектору та задоволенні потреб споживачів у всьому світі.

Впровадження нових технологій у вирощування овочів є актуальним та перспективним напрямком розвитку аграрної галузі. Сучасні методи обробки ґрунту, органічні підходи, гідропоніка та аеропоніка вносять важливий внесок у підвищення ефективності виробництва, якості та сталості харчових продуктів. Однак, успішне впровадження нових технологій вимагає збалансованого підходу, поєднання

наукового дослідження, практичного досвіду та урахування вимог сталого розвитку.

Одним із перспективних напрямків подальших досліджень є вивчення ринкових тенденцій, розробка інноваційних технологій та розширення асортименту вирощуваних культур. Ці аспекти є основними для забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору та задоволення зростаючого попиту на якісну та різноманітну овочеву продукцію. Розуміння поточних та майбутніх ринкових тенденцій є провідним етапом для визначення стратегій виробництва та збуту овочів. Дослідження споживчих уподобань, попиту на певні види овочів, а також аналіз змін в попиті у зв'язку зі змінами у способі життя споживачів є важливими складовими для адаптації виробництва до вимог ринку. Впровадження інноваційних технологій у вирощування овочів позитивно вплине на підвищення продуктивності, якості та стійкості рослин. Дослідження нових методів обробки ґрунту, використання біологічних засобів захисту рослин, а також розвиток «розумної» агротехніки сприятимуть оптимізації виробництва та зниженню впливу на довкілля. Розширення асортименту овочевих культур є важливим для диверсифікації виробництва та забезпечення різноманітності в харчуванні. Дослідження можливостей вирощування екзотичних овочів, маловідомих сортів та гібридів розширить асортимент продукції та залучить нових споживачів.

Отримана інформація однозначно підкреслює актуальність та необхідність активного спрямування зусиль на розвиток та впровадження інноваційних технологій у сферу вирощування овочів. Сучасна динаміка аграрної галузі вимагає ефективних рішень для задоволення високих вимог якості продукції та стандартів безпеки, що визначаються високими стандартами споживачів та регуляторними органами. У контексті зростаючої конкуренції та зростаючого обсягу інформації для споживачів, розробка та впровадження інноваційних технологій стають стратегічно важливим завданням. Споживачі не лише прагнуть отримувати овочі відповідної якості, а й виявляють зростаючий інтерес до їх походження, виробничих методів та впливу на довкілля. Відповідно, впровадження інноваційних підходів у вирощуванні овочів не лише сприятиме забезпеченню споживачів якісною та безпечною продукцією, а й сприятиме відповідності вимогам екологічної сталості.

Підвищення якості продукції є не менш важливим для задоволення вимог споживачів

та відповідності найвищим стандартам безпеки. Це передбачає впровадження новітніх методів обробки ґрунту, оптимізацію режимів поливу, використання біологічних методів контролю шкідників та хвороби, а також застосування передових технологій зберігання та транспортування. Це допоможе підтримати високу якість овочів від моменту вирощування до появи на прилавках магазинів та столах споживачів.

Висновки. На основі аналізу соціально-економічного значення овочевого виробництва та стану ринку овочів в Україні та світі можна зробити кілька важливих висновків. По-перше, овочеве виробництво має велике соціальне значення, оскільки забезпечує населення високоякісними та поживними продуктами харчування, сприяє зміцненню здоров'я та профілактиці хвороби. Вирощування овочів також є важливим фактором у боротьбі з недохватом харчових продуктів та голодом. По-друге, економічне значення овочевого виробництва полягає у його внеску до ВВП країни, створенні робочих місць та залученні інвестицій. Україна, яка має значний потенціал у сільському господарстві, може забезпечити стабільне постачання овочів на світові ринки, що дозволить залучити додаткові доходи та підвищити конкурентоспроможність. По-третє,

стан ринку овочів в Україні та світі характеризується збільшенням обсягів виробництва, диверсифікацією культур, розвитком органічного виробництва та використанням нових технологій. Однак, існують виклики, пов'язані з конкуренцією на світовому ринку, необхідністю дотримання високих стандартів якості та безпеки, а також зміною кліматичних умов, що потребують уваги та удосконалення стратегій розвитку. Таким чином, розвиток овочевого виробництва є провідною науково-практичною задачею, яка вимагає комплексного підходу та співпраці між державними органами, науковими установами та сільськогосподарськими підприємствами. Впровадження сучасних агротехнологій, забезпечення якості та безпеки продукції, а також збільшення експортних обсягів допоможуть Україні зайняти міцні позиції на світовому ринку овочів та сприятимуть сталому розвитку овочевого сектору в країні. Подальші дослідження овочевого виробництва повинні фокусуватися на ринкових тенденціях, інноваційних технологіях, екологічних аспектах, якості та безпеці продукції, розвитку органічного виробництва та розширенні асортименту культур. Це допоможе забезпечити стале зростання галузі та підвищити її конкурентоспроможність на світовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Амеліна Ю. С. Економічний розвиток сільськогосподарських підприємств органічного овочівництва та плодівництва: дис. канд. екон. наук: 08.0.04. Дніпропетровськ, 2016. 216 с.
2. Басюркіна Н. Й. Стратегія економічного розвитку галузей харчової промисловості (на прикладі плодоовочевої консервної промисловості України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. канд. наук: спец. 08.07.01 «економіка промисловості». Одеса, 2006. 24 с.
3. Васильков В. Г. Організація і управління процесами виробництва: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2017. 503 с.
4. Гаваза Є. В. Ринок органічної продукції та його інфраструктура: сучасний стан і перспективи розвитку. *Економіка АПК*. 2014. № 5. С. 131–134
5. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.08.2023).
6. Жегус О. В. Парцирна Т. М. Маркетингові дослідження : навчальний посібник. Харків, 2016. 237 с.
7. Киш Л. М. Маркетинг аграрної продукції в умовах виходу на зовнішні ринки. *Агросвіт*. 2020. № 2. С. 69–77.
8. Мазур К. В. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємницьких структур. *Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах глобалізації: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції 24 квітня 2009 року*. Вінниця : Центр підготовки навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2009. Ч.1. С. 434–436
9. Мазур К. В., Кубай О. Г. Менеджмент аграрного підприємства : навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2020. 284 с.
10. Almena A. Centralized and distributed food manufacture: A modeling platform for technological, environmental and economic assessment at different production scales. *Sustainable Production and Consumption*. 2019. № 19. Р. 181–182. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2352550918303968> (дата звернення: 05.08.2023)

11. Baselice A. Trends in EU consumers' attitude towards fresh-cut fruit and vegetable. *Food Quality and Preference*. 2017. № 59. P. 87–88. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0950329317300198> (дата звернення: 05.08.2023).
12. Bisbis M.B. Potential impacts of climate change on vegetable production and product quality – a review. *Journal of Cleaner Production*. 2018. № 170. P. 1602–1604. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S095965261732228X> (дата звернення: 05.08.2023).
13. Calvin L., Cook R. L., Denbaly M., Dimitri C., Glaser L. K., Handy C. R., Thornsby S. US fresh fruit and vegetable marketing: emerging trade practices, trends, and issues. 2001. URL: <https://ageconsearch.umn.edu/record/33915/> (дата звернення: 05.08.2023).
14. Castro-Muñoz R. Membrane technologies assisting plant-based and agro-food by-products processing: A comprehensive review. *Trends in Food Science & Technology*. 2020. № 95. P. 219–221. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224419305928> (дата звернення: 06.08.2023).
15. Chemat F. Green extraction of natural products. Origins, current status, and future challenges. *TRAC Trends in Analytical Chemistry*. 2019. №118. P. 248–249. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165993619300706> (дата звернення: 05.08.2023).
16. Comunian T. A. The use of food by-products as a novel for functional foods: Their use as ingredients and for the encapsulation process. *Trends in Food Science & Technology*. 2021. № 108. P. 269–270. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224421000030> (дата звернення: 05.08.2023)15/
17. Dekkers B.L. Structuring processes for meat analogues. *Trends in Food Science & Technology*. 2018. №10. P. 25–26. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S092422441830311X> (дата звернення: 05.08.2023).
18. Greene C. An overview of production and supply trends in the US specialty vegetable market. *II International Symposium on Specialty and Exotic Vegetable Crops* 1992. №318. pp. 41-48.
19. Knorr D. Food processing needs, advantages and misconception. *Trends in Food Science & Technology*. 2021. № 108. P. 103–110. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224420307068> (дата звернення: 05.08.2023).
20. Liu X., Le Bourvellec C., Yu J., Zhao L., Wang K., Tao Y., Hu Z. Trends and challenges on fruit and vegetable processing: Insights into sustainable, traceable, precise, healthy, intelligent, personalized and local innovative food products. *Trends in Food Science & Technology*, 2022. № 125. P. 12. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224422001467> (дата звернення: 05.08.2023).

REFERENCES:

1. Amelina Yu. S. (2016). *Ekonomichnyi rozvytok silskohospodarskykh pidpriemstv orhanichnoho ovochivnytstva ta plodivnytstva*: dys. kand. ekon. nauk: 08.0.04 [Economic development of agricultural enterprises of organic vegetable production and fruit production: dissertation of the candidate of economic sciences: 08.0.04]. Dnipropetrovsk, 216 p. (in Ukrainian)
2. Basiurkina N. I. (2006). *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku haluzei kharchovoi promyslovosti (na prykladi plo-doovochevoi konservnoi promyslovosti Ukrainy)*: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dok. kand. nauk: spets. 08.07.01 «ekonomika promyslovosti» [Strategy for the economic development of the food industry (on the example of the fruit and vegetable canning industry of Ukraine): abstract of the dissertation for the degree of Candidate of Sciences 08.07.01 "Economics of Entrepreneurship"]. Odesa, 24 p. (in Ukrainian)
3. Vasylykov V. H. (2017). *Orhanizatsiia i upravlinnia protsesamy vyrobnytstva: navch. posib* [Organization and management of production processes: tutorial]. Kyiv: KNEU, 2017. 503 p. (in Ukrainian)
4. Havaza Ye. V. (2014). Rynok orhanichnoi produktsii ta yoho infrastruktura: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [The market of organic products and its infrastructure: current state and development prospects]. *Ekonomika APK*. № 5, pp. 131–134. (in Ukrainian)
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]: ofitsiynyi sait. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed August 05, 2023) (in Ukrainian)
6. Zhehus O. V., Partsyra T. M. (2016). *Marketynhovi doslidzhennia: navchalnyi posibnyk* [Marketing researches: tutorial]. Kharkiv. 237 p. (in Ukrainian)
7. Kysh L. M. (2020). Marketynh ahrarnoi produktsii v umovakh vykhodu na zovnishni rynky [Marketing of agrarian products in terms of entering foreign markets]. *Ahorosvit*, № 2, pp. 69–77. (in Ukrainian)
8. Mazur K. V. (2009). Metodichni pidkhody do otsinky konkurentospromozhnosti pidpriemnytskykh struktur [Methodical approaches to assessing the competitiveness of business structures]. *Aktualni problemy ekonomich-*

noho rozvytku Ukrainy v umovakh hlobalizatsii: zbirnyk naukovykh prats Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii 24 kvitnia 2009 roku. Vinnytsia: Tsentr pidhotovky navchalno-metodychnykh vydan VTEI KNTEU, Ch. 1, pp. 434–436 (in Ukrainian)

9. Mazur K. V., Kubai O. H. (2019). *Menedzhment ahrarnoho pidpriemstva: navch. posibnyk* [Management of an agricultural enterprise: tutorial]. Vinnytsia: TVORY, 284 p. (in Ukrainian)

10. Almena A. (2019). Centralized and distributed food manufacture: A modeling platform for technological, environmental and economic assessment at different production scales. *Sustainable Production and Consumption*. № 19, pp. 181–182. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2352550918303968> (accessed August 05, 2023)

11. Baseline A. (2017). Trends in EU consumers' attitude towards fresh-cut fruit and vegetable. *Food Quality and Preference*, № 59, pp. 87–88. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0950329317300198> (accessed August 05, 2023)

12. Bisbis M. B. (2018). Potential impacts of climate change on vegetable production and product quality – a review. *Journal of Cleaner Production*. № 170, pp. 1602–1604. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S095965261732228X> (accessed August 05, 2023)

13. Calvin L., Cook R. L., Denbaly M., Dimitri C., Glaser L. K., Handy C. R., Thornsbury S. (2001). US fresh fruit and vegetable marketing: emerging trade practices, trends, and issues. Available at: <https://ageconsearch.umn.edu/record/33915/> (accessed August 05, 2023)

14. Castro-Muñoz R. (2020). Membrane technologies assisting plant-based and agro-food by-products processing: A comprehensive review. *Trends in Food Science & Technology*. №95, pp.219–221. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224419305928> (accessed August 05, 2023)

15. Chemat F. (2019). Green extraction of natural products. Origins, current status, and future challenges. *TRAC Trends in Analytical Chemistry*. № 118, pp. 248–249. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165993619300706> (accessed August 05, 2023)

16. Comunian T. A. (2021). The use of food by-products as a novel for functional foods: Their use as ingredients and for the encapsulation process. *Trends in Food Science & Technology*. № 108, pp. 269–270. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224421000030> (accessed August 05, 2023)

17. Dekkers B. L. (2018). Structuring processes for meat analogues. *Trends in Food Science & Technology*. № 10, pp. 25–26. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S092422441830311X> (accessed August 05, 2023)

18. Greene C. (1992). An overview of production and supply trends in the US specialty vegetable market. *II International Symposium on Specialty and Exotic Vegetable Crops*. №318, pp. 41–48.

19. Knorr D. (2021). Food processing needs, advantages and misconception. *Trends in Food Science & Technology*. № 108, pp. 103–110. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224420307068> (accessed August 05, 2023)

20. Liu X., Bourvellec C., Yum J., Zhao L., Wang K., Tao Y., Hu Z. (2022). Trends and challenges on fruit and vegetable processing: Insights into sustainable, traceable, precise, healthy, intelligent, personalized and local innovative food products. *Trends in Food Science & Technology*, № 125, p. 12. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924224422001467> (accessed August 05, 2023)